

ZPRÁVY

Z VĚDECKÉHO ŽIVOTA

Konference Církev a stát 1996

Michal Lamparter

Konference Církev a stát, vztah církví a státu a postavení jednotlivce se konala na Právnické fakultě Masarykovy univerzity již podruhé. Druhý ročník začal na den a na minutu po ročníku prvním přesně 20.9.1996 v 9.30 a skončil obdobně jako loni v 16.00 hodin. Živá diskuse a bohaté příspěvky způsobily, že oproti plánovanému ukončení v 15.30 se program o půl hodiny prodloužil.

Podobně jako loni byla konference bohatě akademicky, vědecky, politicky, církevně i společensky zastoupena. Konferenci, kterou pořádala místní skupina Společnosti pro církevní právo moderoval její předseda JUDr. Michal Lamparter, za domácí akademickou půdu konferenci pozdravil proděkan JUDr. Jan Svatoň CSc. a popřál jí zdar a současně přislíbil, že fakulta podpoří vydání sborníku z konference.

Z význačných účastníků konference je potřeba též na čelném místě jmenovat Mons. Jiřího Mikuláška, generálního vikáře Brněnského biskupství Římskokatolické církve a Vratislava Štěpánka, biskupa Brněnského biskupství Československé církve husitské. Konference se dále účastnili asi dvě desítky účastníků z Česka.

Celkové zaměření druhého ročníku konference směřovalo spíše do oblasti teoretické, třebaže se nevyhýbalo ani požadavkům realizace práva v žhavé současnosti.

S prvním příspěvkem vystoupil JUDr. Ervín Najman. Příspěvek na téma Restituce spolkového majetku se týkal některých širších úvah i praktických zkušeností s uplatňováním restitučních zákonů. Doktor Najman, známý svou činností praktického právníka, ale i poradce Magistrátu města Brna či Olomouckého arcibiskupa upozornil na nutnost respektování vlastnického práva jako na základ právního řádu. Z této ústavní zásady pak vyplývá i nutnost navrácení toho co bylo ukradeno.

Není tedy možno vlastnické právo interpretovat tak, že by z takové interpretace vyplývala neodpovědnost zloděje. Není tedy možné souhlasit ze zásadou, že co bylo ukradeno nemusí být vráceno a to ani ve vztahu k vlastnictví spolků. JUDr. Ervín Najman pak na různých příkladech z činnosti praktického právníka ukázal, že restituce spolků, zvláště křesťanských, které se v praxi zvláště věnuje, v praxi naráží často na nepochopení některých základních ústavních zásad obsažených v Listině základních práv a svobod i na nepochopení ve výkladu restitučních zákonů.

Jeho praxe i příspěvek však byl svědectvím toho, že při v pravdě profesionálním vedení při prosazování restitučních nároků je možné se domoci práva. Příspěvek JUDr. Ervína Najmana byl jedním z mála příspěvků se kterými se na právnických konferencích setkáváme, který obsahoval zkušenost praktického právníka i vysoké vědomí souvislostí právní vědy, zvláště vědy ústavního práva. Na praktických příkladech byla rovněž objasněna role křesťanů v sociální sféře, zejména za situace, kdy jsou jsou ve společnosti potlačována základní práva a svobody.

Příspěvek vyvolal živý zájem i následující diskusi, která potvrdila nutnost dodržování ústavních principů i v současné společnosti navzdory skutečnosti, že hodnota vlastnictví věcí zvláště nemovitých klesá v současné době ve srovnání s vlastnictvím duchovním a duševním.

Druhým příspěvkem na konferenci byl příspěvek ředitele Náboženské matice JUDr. Františka Skřivánka Problematika majetku řádů a kongregací v právu ČR. Představitel jednoho z nejstarších veřejnoprávních subjektů v českém právu podal fascinující pohled na činnost instituce, kterou většina současníků zná pouze z kurzů právních dějin a která v průběhu svého dlouhého a v podstatě nepřetržitého dvousetletého vývoje, nesla na svých bedrech celou řadu problémů církvi a státu v české společnosti. Sama instituce je poměrně opomíjeným, ze stranu církvi i státu mnohdy nepochopeným, ve skutečnosti však stále v praxi nezbytným svědkem problematiky Církve a státu.

I po nastolení náboženské svobody nebyla vždy chápána potřeba respektovat ústavně zakotvenou autonomii církvi a náboženských společností. Vrcholem nepochopení táhnoucích se téměř celými moderními dějinami právních předchůdců České republiky, tedy Rakouska-Uherska i Československa. Vyvrcholením těchto nepochopení bylo období let 1948-1989, kdy matice se stala součástí ním těchto nepochopení bylo období let 1948-1989, kdy matice se stala součástí represivního dozírajícího systému nad církvemi a náboženskými společnostmi, jež hož cílem byla jejich postupná likvidace. Sklon státu, zvláště nedemokratického dosáhnout neoprávněného zisku na úkor slabšího, končil paradoxně tím, že majetek církvi končil často v osobním vlastnictví těch, kteří usilovali o jejich postupnou likvidaci.

Tento trend byl manifestován zejména událostmi z roku 1950, kdy Státní

bezpečnost obsadila všechny kláštery v Československu a řeholníky e řeholnice až na nepočtené výjimky, internovala v internačních kláštřech.

Diskuse následující po příspěvku JUDr. Skřivánka objasnila charakter Náboženské matice jako veřejnoprávní instituce. Zdá se, že v tomto bodě diskutující nejednou narazili na nepochopení pojmů, zvláště pojmů typu veřejnoprávní instituce, veřejnoprávní korporace a veřejnoprávní svaz.

Po přestávce na oběd následoval příspěvek Dr. Jana Mráze Pohyblivé hraniční otázky vztahu státu a Církve. Autor příspěvku, katolický kněz Brněnské diecéze a spirituál koleje Nepomucenum v Římě, se zamýšlí nad postavením církví, zvláště Církve katolické v podmínkách moderního státu. Stát jako suverénní jev proniká i tam, kde dříve byla sféra čistě církevní. Na druhou stranu však existuje široká paleta oblastí, kde stát a Církev musí spolupracovat. I když jsou hraniční otázky Církve a státu pohyblivé, přistupovat odpovědně k jejich řešení se jeví vždy jako nutné.

Diskuse nad příspěvkem potvrdila jeho aktuálnost i teoretickou šíři jeho záběru.

S dalším příspěvkem vystoupil Daniel Kroupa, přední český politik, poslanec Parlamentu ČR a člen Katedry teorie státu a práva Právnické fakulty Západočeské univerzity.

Ve svém příspěvku Historické a filozofické aspekty vztahu státu a Církve se zamýšlel autor nad teoretickými aspekty křesťanské kultury, politiky a státu. Jako specifikum této kultury pak autor vidí, že nechápe stát, ani jeho konkrétní formu uspořádání jako záležitost nejvyšší důležitosti. Pro šíření křesťanských hodnot v současnosti pak je vhodné spíše liberální prostředí a spíše definovaný základ obecných vědomostí než jednotlivé připomínky o křesťanství, které jsou často vytrženy z kontextu sociálních a politických jevů.

Příspěvek Daniela Kroupy pro svou filozofickou i historickou a politologickou hloubku vyvolal diskusi zvláště o vztahu křesťanství a moderních forem státu a politiky.

Posledním příspěvkem na konferenci bylo vystoupení JUDr. Miloše Matuly z Akademie věd ČR (Ústavu státu a práva) na téma Pozitivní stát, církve a náboženské společnosti. Vystoupení JUDr. Matuly přineslo otázku nakolik je součástí pozitivního státu jeho vztah k církvím a náboženským společnostem. Stát konce dvacátého století, který se nevymezuje pouze negativně, přirozeně musí hledat otázku i na tuto odpověď.

Na závěr bylo jednání konference všemi jejími účastníky kladně hodnoceno. Diskuse prokázala potřebnost konání konference a její význam pro Právnickou fakultu MU. Většina účastníků z řad pánů svěcených, učených i volených se tak těší již na třetí ročník.